

PROFESOROWI ZBIGNIEWOWI ZAPOROWSKIEMU W SIEDEMDZIESIĄTĄ ROCZNICĘ URODZIN

Prof. dr hab. Zbigniew Zaporowski całe życie zawodowe związał z Instytutem Historii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Tutaj odbył studia magisterskie (1969–1974), a od 1975 r. został jego pracownikiem. Kolejne szczeble awansu zawodowego osiągał dosyć szybko: w 1981 r. uzyskał doktorat i stanowisko adiunkta, w 1993 r. odbył kolokwium habilitacyjne, a siedem lat później został profesorem uczelnianym; tytuł profesora uzyskał w 2006 r. W latach 2004–2019 pełnił funkcję kierownika Zakładu Historii Społecznej XX wieku UMCS.

Prof. Zbigniew Zaporowski urodził się 19 lutego 1952 r. w Nowym Sączu. W mieście swojej młodości rozpoczął edukację i w 1969 r. złożył maturę w I Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Długosza. Jest to szkoła istniejąca od 1818 r. z jedną tylko przerwą na okupację niemiecką. Szkoła z wielką tradycją – przedwojenni w większości nauczyciele. Od zawsze interesowało go słowo drukowane, stąd też prosta droga do studiów historycznych. W tamtym czasie maturzysta o zacięciu humanistycznym miał niewielki wybór studiów. Mógł studiować historię, prawo, polonistykę, pedagogikę.

Maturzysta Zbyszek wybrał historię na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, gdyż chciał zostać nauczycielem tego przedmiotu, a szczególnie interesował go okres międzywojenny. Zderzenie maturzysty galicyjskiego z Lublinem było szokujące pod wieloma względami, poczynszy już od dworca kolejowego. Profesor Z. Zaporowski czasem o tym opowiadał. W czasie studiów był zaangażowany w prace Koła Naukowego Historyków Studentów UMCS, co było znamienne, bo wiele lat później został jego opiekunem z ramienia Instytutu (1977–1978). Inną formą aktywności studenckiej stało się uczestnictwo w studenckim ruchu turystycznym. Lublin, obok Krakowa i Katowic, był najsilniejszym z ośrodków studenckiej turystyki pieszej. Wędrówki z plecakiem, a czasem z namiotem, pozwalały na poznanie wielu – wtedy – dzikich zakąt-

ków, począwszy od Bieszczad. Bardzo trudno było przejść Otryt i nie zabłądzić.

Najważniejsza była jednak nauka. Twarzami Instytutu Historii UMCS było wielu znakomitych profesorów rozpoznawalnych w Polsce z racji swego dorobku. Można wymienić tutaj prof. Adama Kerstena, Kazimierza Myślińskiego, Tadeusza Mencla, Juliusza Willaume. Student Zbigniew Zaporowski wybrał seminarium prof. Stanisława Krzykały z historii najnowszej. Pod jego kierunkiem przygotował pracę magisterską *Walka nauczycieli łukowskich o demokratyzację oświaty w latach 1918–1948* (obszerne fragmenty pracy ukazały się drukiem: *Tajne nauczanie w powiecie łukowskim w latach okupacji hitlerowskiej (1939–1944)*, w: *Łuków i okolice w XIX i XX wieku*, red. R. Turkowski, Warszawa 1989).

Jeszcze w trakcie studiów promotor zaproponował Zbigniewowi Zaporowskiemu pozostanie w charakterze asystenta w kierowanym przez siebie Zakładzie Historii Najnowszej. Jednakże wskutek splotu rozmaitych, niekorzystnych okoliczności (choroba promotora, brak zdecydowania jego zastępcy) spowodował, że na debiut pracowniczy trzeba było poczekać jeszcze rok. W tym czasie mgr Z. Zaporowski został powołany do tzw. Szkoły Oficerów Rezerwy w ramach wojskowego przeszkolenia absolwentów szkół wyższych. Na ogół asystentów czy też kandydatów na nich nie powoływano wtedy do wojska, ale w przypadku Z. Zaporowskiego, jak widać, stało się inaczej. Warto jeszcze dodać, że żaden z jego kolegów absolwentów Humanistyki A.D. 1974, którzy zostali na uczelni, nie miało takich problemów.

Tak więc dopiero 1 września 1975 r. mgr Zbigniew Zaporowski rozpoczął pracę zawodową jako asystent w Zakładzie Historii Najnowszej – pracował tam do 2004 r. Przez rok (1975–1976) był najmłodszym pracownikiem Instytutu. Sprawą najważniejszą dla młodego historyka był wybór tematyki badawczej, ergo problematyki pracy doktorskiej. Po konsultacjach z promotorem, nowym kierownikiem Zakładu Historii Najnowszej prof. dr. hab. Zygmuntem Mańkowskim, zdecydował się na przedstawienie działalności posłów komunistycznych w II Rzeczypospolitej, co było w owym czasie interesujące. Otóż Komunistyczna Partia Polski była partią nielegalną, natomiast jej posłowie byli wybierani z legalnych komitetów wyborczych i korzystali ze wszystkich atrybutów poselskich (*Komunistyczna Frakcja Poselska w latach 1921–1935*). Praca została obroniona w „magicznym” 1981 r. i określiła kierunek badawczy doktora Zbigniewa Zaporowskiego na następne lata; wszedł bowiem w problematykę parlamentaryzmu II Rzeczypospolitej. Jej uwieńczeniem stała się rozprawa habilitacyjna (*Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1919–1939*); kolokwium odbyło się w 1993 r.

Prof. dr hab. Zbigniew Zaporowski opublikował ponad 160 tekstów naukowych, w tym 6 książek oraz wiele artykułów, recenzji, komunikatów naukowych w prestiżowych periodykach, takich jak: „Kwartalnik Historyczny”, „Studia Historyczne”, „Pamięć i Sprawiedliwość”, „Res Historica”, „Annales UMCS”.

W działalności naukowej prof. Z. Zaporowskiego można wyróżnić kilka nurtów, jednak początkowo dominował parlamentaryzm. Problematyce tej poświęcił sporo prac o różnorodnym charakterze. Z monografii naukowych należy wskazać: *Sejm Rzeczypospolitej Polskiej 1919–1939. Działalność posłów, parlamentarne koncepcje Józefa Piłsudskiego, mniejszości narodowe*, Lublin 1992; *Między Sejmem a wiecem. Działalność Komunistycznej Frakcji Poselskiej w latach 1921–1935*, Lublin 1997; *Józef Piłsudski w kręgu wojska i polityki*, Lublin 1998; *W kręgu polskich doświadczeń parlamentarnych*, „Res Historica” 1998, 4; *Józef Piłsudski i piłsudczycy*, „Res Historica” 1999, 8. Profesor opisywał również dzieje klubów sejmowych, biografie parlamentarzystów (także w Polskim Słowniku Biograficznym) oraz wiele innych kwestii związanych z polskim parlamentaryzmem. Był recenzentem prac doktorskich i habilitacyjnych o tej problematyce; współpracował z prof. Andrzejem Ajnenkiem.

Drugim widocznym nurtem w twórczości naukowej prof. Zbigniewa Zaporowskiego stała się problematyka mniejszości narodowych w II Rzeczypospolitej: Ukraińców, Białorusinów i Żydów. Opublikował monografię *Wołyńskie Zjednoczenie Ukraińskie* (Lublin 2000) oraz dużo innych tekstów, także w czasopismach ukraińskich. Profesor podważał pogląd o jakichś nadzwyczajnych represjach skierowanych przez polski aparat państwowy przeciwko mniejszości ukraińskiej. Wykazywał, że na politykę rządową wpływała też postawa przedstawicieli mniejszości. Osobliwie jego uwagę przyciągał Wołyń; był pierwszym historykiem z Instytutu Historii UMCS, który nawiązał kontakty z historykami ukraińskimi skupionymi w Uniwersytecie Państwowym im. Łesi Ukrainki w Łucku (1994 r.); wielokrotnie był tam na stażach naukowych, a także gościł ich u siebie.

Kolejnym nurtem badań naukowych prof. Zbigniewa Zaporowskiego stała się problematyka lubelska, i to w dwóch aspektach. Pierwszy z nich to historia miast lubelskich, a drugi to dzieje UMCS. W konferencjach naukowych, które z reguły kończyły się publikacjami, Profesor przedstawiał dzieje miast Lubelszczyzny w okresie najnowszym, tj. od 1918 r., niekiedy także czas wojny i pierwsze lata powojenne (Bychawa, Gołęb, Końskowola, Kraśnik, Lubartów, Łęczna, Piaski, Urzędów). Badania te były i są trudne, gdyż zawsze wszystko trzeba było zaczynać od nowa; wcześniejsze ustalenia przydawały się tylko w niewielkim stopniu. Natomiast problematyka historii UMCS pojawiła się stosunkowo niedawno. Prof. Z. Zaporowski jest

współautorem dziejów naszej Alma Mater: *70 lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Szkice z dziejów Uczelni* (współautor J. Wrona, Lublin 2015). Następnie jest współautorem bardzo ważnej pracy o uczelnianej „Solidarności”: *NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w latach 1980–1981* (współautor M. Szumiło, Lublin 2011). Jest również autorem tekstu o Ojcu-Założycielu UMCS Henryku Raabem: *Henryk Raabe 1882–1951. Pierwszy rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej* (współredaktorzy M. Szumiło, J. Wrona, Lublin 2017). Profesor prowadzi też badania nad dziejami Instytutu Historii UMCS. Ostatnio natomiast przygotował pracę *Ani pogrom, ani odwet. Wydarzenia we Lwowie 22–24 listopada 1918 r.* (w druku).

Jeszcze dwie uwagi na marginesie prezentacji dorobku naukowego prof. dr. hab. Zbigniewa Zaporowskiego. Historycy dzielą się na dwie kategorie: tych, którzy całe życie pracują nad jednym zagadnieniem, oraz na tych, którzy stosują płodozmian. Profesor zalicza się do tych ostatnich. Należy on również do tych historyków, którzy przywiązują dużą wagę do źródeł historycznych. Tę podstawową zasadę wyniósł jeszcze ze studiów. Stąd też jego teksty naukowe są oparte na solidnej kwerendzie archiwalnej.

Następna płaszczyzna aktywności prof. Zbigniewa Zaporowskiego to działalność dydaktyczna. Zawsze uważał ją za ważną i inspirującą. W ślad za swym mistrzem prof. Z. Mańkowskim powtarzał swoim współpracownikom jego maksymę: „studentów może nie być – ale wy musicie być. Na zajęciach, konsultacjach musicie być zawsze dla nich dostępni”. Zajęcia prowadzone przez prof. Zbigniewa Zaporowskiego niezmiennie cieszą się dużym zainteresowaniem studentów. Ilustratywnym przykładem są seminaria dyplomowe. Niemal zawsze zgłasza się do niego komplet zainteresowanych. Przy niskich stanach osobowych poszczególnych lat studiów jest to godne zauważenia. Dlaczego tak się dzieje? Pewnie wpływa na to osobowość Profesora, który umożliwia seminarzystom realizowanie swoich projektów, jego wszechstronna pomoc, a może coś innego, nieuchwytnego? Dotąd Profesor wykształcił 291 magistrów oraz 102 licencjatów, a zaczął ten rodzaj zajęć prowadzić od 1996 r. Wykształcił zatem duży zastęp młodej inteligencji – niektórzy z nich utrzymują z nim kontakt także po studiach. Profesor Z. Zaporowski od 1996 r. prowadzi seminarium doktorskie; jest promotorem 9 ukończonych prac doktorskich. Ich problematyka jest różnorodna, co wiąże się nie tylko z jego zainteresowaniami, ale z propozycjami doktorantów.

Prof. dr. hab. Zbigniew Zaporowski jest wybitnym badaczem historii najnowszej, zapraszany do recenzowania prac doktorskich, habilitacyjnych i profesorskich przez wszystkie ośrodki naukowe kraju. Opiniował też bardzo wiele artykułów i monografii naukowych kierowanych następnie do druku.

Konstatując, należy stwierdzić, że prof. dr hab. Zbigniew Zaporowski jest wybitnym historykiem dziejów najnowszych, posiadającym ugruntowaną pozycję w polskiej nauce historycznej.

DOROBEK BIBLIOGRAFICZNY
PROF. DR. HAB. ZBIGNIEWA ZAPOROWSKIEGO
(TYLKO PUBLIKACJE ZWARTE, ARTYKUŁY NAUKOWE,
EDYCJE ŹRÓDEŁ, REDAKCJE DO 31 GRUDNIA 2021 R.)

Monografie autorskie

- Sejm Rzeczypospolitej Polskiej. Działalność posłów, parlamentarne koncepcje Józefa Piłsudskiego, mniejszości narodowe*, Lublin 1992.
- Między Sejmem a wiecem. Działalność Komunistycznej Frakcji Poselskiej w latach 1921–1935*, Lublin 1997.
- Józef Piłsudski. W kręgu wojska i polityki*, Lublin 1998.
- Wołyńskie Zjednoczenie Ukraińskie*, Lublin 2000.
- NSZZ „Solidarność” Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w latach 1980–1981*, Lublin 2011 [współautor: Mirosław Szumiło].
- 70 lat Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Studia z dziejów Uczelni*, Lublin 2015 [współautor: Janusz Wrona].

Redakcje monografii wieloautorskich

- W kręgu polskich doświadczeń parlamentarnych*, Lublin 1998 [„Res Historica” 1998, 4].
- Józef Piłsudski i piłsudczycy*, Lublin 1999 [„Res Historica” 1999, 8].
- Henryk Raabe. Pierwszy rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, Lublin 2017 [współredaktorzy: M. Szumiło, J. Wrona].

Artykuły naukowe

- Wizja przyszłej Polski w wystąpieniach posłów rewolucyjnych w Sejmie w latach 1921–1935*, w: *Polska myśli społeczno-polityczna i jej realizacja 1918–1978*, red. Z. Mańkowski, Lublin 1978, s. 183–193.
- Działalność parlamentarna Stanisława Łańcuckiego w latach 1921–1924*, „Przemyskie Zapiski Historyczne” 1980, s. 151–155.
- Działalność polityczna i społeczna Stefana Tatarczaka w latach 1918–1926*, w: *Lubartów i Ziemia Lubartowska*, red. W. Śladkowski, B. Gąsior, Lubartów 1986, s. 9–17.
- Działalność wiecowa Komunistycznej Frakcji Poselskiej*, w: *Studia i szkice z dziejów najnowszych*, red. M. Tanty, Warszawa 1987, s. 99–122.

- Generał Władysław Sikorski w parlamencie II Rzeczypospolitej*, w: *Władysław Sikorski – Żołnierz i Polityk*, red. J. Półciwiatek, Rzeszów 1987, s. 101–112.
- Komunistyczna Partia Polski wobec parlamentaryzmu (1918–1938)*, „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia*” 1985 [druk 1988], 40, s. 173–194.
- Uwagi do biografii politycznej Tomasza Dąbala*, „*Z Pola Walki*” 1988, 2, s. 155–165.
- [Kościńkowola]. *W czasach najnowszych*, w: *Dzieje Końskowoli*, red. R. Szczygieł, Lublin 1988, s. 97–115.
- Tajne nauczanie w powiecie łukowskim w latach okupacji hitlerowskiej (1939–1944)*, w: *Łuków i okolice w XIX i XX wieku*, red. R. Turkowski, Warszawa 1989, s. 265–275.
- Posel komunistyczny – Stanisław Łańcucki*, w: *Rola posła i senatora w II Rzeczypospolitej*, red. J. Jachymek, Lublin 1989, s. 47–68.
- Rosiak Paweł*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 32, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1989, s. 81–82.
- Komunistyczna Partia Polski w systemie politycznym II Rzeczypospolitej*, „*Materiały i Sprawozdania*” 1989, 15, s. 99–114, (*Historia najnowsza w programach kształcenia nauczycieli*, Kraków 1989).
- Ludność żydowska w Białej Podlaskiej w latach 1918–1939*, „*Studia Podlaskie*” 1990, 2, s. 271–286.
- Polacy na Ziemiach Wschodnich w latach 1939–1941 w świetle własnych pamiętników i wspomnień opublikowanych w PRL*, w: *Położenie ludności polskiej na terytorium ZSRR i wschodnich ziemiach II Rzeczypospolitej w czasie II wojny światowej*, red. A. Marszałek, Toruń 1990, s. 21–28.
- Sprawy szkolnictwa oświaty i wychowania w Sejmie Ustawodawczym 1919–1922*, w: *Oświata, szkolnictwo i wychowanie w latach II Rzeczypospolitej*, red. K. Poznański, Lublin 1991, s. 93–100.
- Rożek Wacław*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 32, Wrocław–Warszawa–Kraków 1991, s. 443–444.
- Ukraińcy na Lubelszczyźnie 1918–1922*, „*Rocznik Lubelski*” 1989/1990 [druk 1992], 31/32, s. 175–182.
- Ukraińsko-Białoruski Klub Sejmowy (marzec–listopad 1928)*, w: *Pogranicze. Studia z dziejów stosunków polsko-ukraińskich w XX wieku*, red. Z. Mańkowski, Lublin 1992, s. 7–18.
- Sachs Henryk, Aleksander, Grzegorz*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 34, Wrocław–Warszawa–Kraków 1992, s. 268–269.
- Parlamentarzyści z kresów północno-wschodnich Drugiej Rzeczypospolitej – rozważania wstępne*, w: *Kresy północno-wschodnie Drugiej Rzeczypospolitej (stan badań)*, red. J.J. Milewskiego, Białystok 1993, s. 77–83.

- [Bychawa]. W *Polsce Odrodzonej i w czasie okupacji hitlerowskiej 1918–1944*, w: *Dzieje Bychawy*, red. R. Szczygieł, Lublin 1994, s. 143–164.
- Żydzi w Radzie Miejskiej Lublina 1919–1939*, w: *Żydzi w Lublinie. Materiały do dziejów społeczności żydowskiej Lublina*, red. T. Radzik, Lublin 1995, s. 237–244.
- Stosunki społeczno-polityczne na północno-wschodnich Kresach Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939*, w: *Społeczeństwo, białoruskie, litewskie i polskie na ziemiach północno-wschodnich II Rzeczypospolitej w latach 1939–1941*, red. M. Giżejewski, T. Strzembosz, Warszawa 1995, s. 57–65.
- Geneza II wojny światowej*, w: *Druga wojna światowa. Osądy, bilanse, refleksje, wstęp* i red. Z. Mańkowski, Lublin 1996, s. 23–35.
- Bibliografia prac Profesora Zygmunta Mańkowskiego, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia” 1996, 51, 2, s. 9–22* [zebrał i zestawiał].
- Z działalności premiera Władysława Sikorskiego (grudzień 1922 – maj 1923)*, „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia*” 1996, 51, 2, s. 149–160.
- Przedstawiciele wsi polskiej w Senacie RP I kadencji (1922–1927)*, w: *Chłopi, naród, kultura*, t. 2. *Działalność polityczna ruchu ludowego*, red. S. Dąbrowski, Rzeszów 1996, s. 133–140.
- Geneza, ideologia i organizacja Wołyńskiego Zjednoczenia Ukraińskiego*, w: *W kręgu zagadnień etnicznych*, t. 1, red. T. Radzik, Lublin 1997 [„*Res Historica*” 1997, 1], s. 315–330.
- Ukraińska Reprezentacja Parlamentarna Wołynia*, w: *W kręgu polskich doświadczeń parlamentarnych*, red. Z. Zaporowski, Lublin 1998 [„*Res Historica*” 1998, 4], s. 79–97.
- Koło Parlamentarne Obozu Zjednoczenia Narodowego w Sejmie V kadencji (1938–1939)*, w: *W kręgu polskich doświadczeń parlamentarnych*, red. Z. Zaporowski, Lublin 1998 [„*Res Historica*” 1998, 4], s. 99–112.
- Skowroński Bolesław*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 38, Wrocław–Warszawa–Kraków 1998, s. 320.
- [Ostrów Lubelski]. W *okresie Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939*, w: *Dzieje Ostrowa Lubelskiego*, red. R. Szczygieł, Lublin 1998, s. 197–224.
- Skrzypek Władysław*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 38, Warszawa–Kraków 1998, s. 481–482.
- Powstanie i pierwszy okres działalności Obozu Zjednoczenia Narodowego w województwie lwowskim (luty–grudzień 1937)*, w: *Józef Piłsudski i piłsudczycy*, red. Z. Zaporowski, Lublin 1999 [„*Res Historica*” 1999, 8], s. 107–120.
- Józef Piłsudski, Aforyzm*, [podał do druku, przypisy, oprac.], w: *Józef Piłsudski i piłsudczycy*, red. Z. Zaporowski, Lublin 1999 [„*Res Historica*” 1999, 8], s. 245–246.

- Inwigilacja Józefa Piłsudskiego*, w: *Józef Piłsudski i piłsudczycy*, red. Z. Zaprowski, Lublin 1999 [„Res Historica” 1999, 8], s. 251–260.
- Białorusini w Sejmie RP II kadencji 1928–1930*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia” 1999/2000, 54/55, s. 247–259.
- Kontakty i współpraca między województwami lubelskim i wołyńskim w okresie Drugiej Rzeczypospolitej*, w: *Zamojszczyzna i Wołyń w minionym tysiącleciu. Historia, kultura, sztuka*, Zamość 2000, s. 151–158.
- Polityka polska na Wołyniu w krzywym zwierciadle (polemika z tekstem M. Kuczerepy – „Przegląd Wschodni”, t. IV, z. 1/13)*, „Przegląd Wschodni” 1999, 5, 4/20, s. 830–834.
- Związki Józefa Piłsudskiego z Lublinem i Lubelszczyzną*, w: *Za czyny Twoje i za słowa Twoje. Pamiątka obchodów Dnia Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego Syna Ziemi Wileńskiej 18–19 marca 2000 roku w Lublinie*, red. L. Maliszewski, Lublin 2000, s. 29–36.
- Józefa Piłsudskiego portret psychologiczny*, w: *Kim jest, że o nim pamiętamy. Pamiątka obchodów Dnia Imienin Marszałka Józefa Piłsudskiego Syna Ziemi Wileńskiej 18–19 marca 2001 roku w Lublinie*, red. L. Maliszewski, Lublin 2001, s. 43–48.
- Władysław Sikorski w zaraniu niepodległości (listopad–grudzień 1918)*, „Studia Historyczne” 2001, 44, 4, s. 679–688.
- Ruch ludowy w województwie wołyńskim w okresie Drugiej Rzeczypospolitej (do 1926 r.)*, w: *Dzieje i przyszłość ruchu ludowego*, t. 1, *Od zaborów do okupacji (1895–1945)*, red. A. Kołodziejczyk, W. Paruch, Warszawa 2002, s. 315–322.
- Józef Piłsudski w Lublinie w dniach 9–11 sierpnia 1924 roku*, w: *Lublin w dziejach najnowszych*, red. W. Kozyra, Lublin 2002 [„Res Historica” 2002, 15], s. 47–58 [współautor A. Sadowski].
- Parlamentaryzm Drugiej Rzeczypospolitej*, „Przegląd Humanistyczny” 2002, 46, 5 (374), s. 91–99.
- Staganowicz Aleksander*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 41, Warszawa–Kraków 2002, s. 461.
- Józef Piłsudski jako Naczelnny Wódz (1918–1922)*, w: *Marszałek w Lublinie*, red. L. Maliszewski, Lublin 2003, s. 133–139.
- Od negocjacji do akceptacji państwa polskiego. Ukraińskie wybory polityczne w Drugiej Rzeczypospolitej*, w: *Państwo – władza – społeczeństwo w dwudziestym wieku*, red. W. Kozyra, Lublin 2004 [„Res Historica” 2004, 16], s. 221–233.
- Białorusini w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej 1922–1929*, w: *Na pograniczu kultur, języków, tradycji. Prace ofiarowane Profesorowi Doktorowi Ryszardowi Szczygłowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Mądzik, A.A. Witusik, Lublin 2004, s. 251–263.

- Józef Piłsudski wobec komunizmu i niemieckiego faszyzmu, w: *Żar niepodległości. Międzynarodowe aspekty życia i działalności Józefa Piłsudskiego*, red. L. Maliszewski, Lublin 2004, s. 91–97.
- Z dziejów Wołyńskiego Teatru im. Juliusza Słowackiego w Łucku (1930–1939), w: *Ucrainica Polonica*, t. 1, Kijów–Żytomyr 2004, s. 312–317.
- Ukraina w oczach Polaków – stereotyp jako czynnik polityczny, w: *Polska–Europa–Świat. Studia i szkice ofiarowane Profesorowi Włodzimierzowi Bonusiakowi w czterdziestolecie Jego Pracy twórczej*, red. W. Wierzbieniec, Rzeszów 2005, s. 250–257.
- Towarzystwo Krzewienia Kultury Teatralnej na Wołyniu 1933–1939, „Teki Komisji Historycznej Oddział Lubelski PAN” 2005, 2, s. 168–173.
- Stefaniw Kłym (Stefanów Klemens), w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 43, Warszawa–Kraków 2005, s. 194–195 [współautor M. Szumiło].
- Józefa Piłsudskiego idea federacyjnego związku państw wschodniej Europy (1918–1922), „Przegląd Humanistyczny” 2006, 3, s. 99–108.
- Spoleczne i gospodarcze aspekty sowieckiej okupacji Polski 1939–1941 na łamach „Biuletynu Informacyjnego, „Res Historica” 2006, 23, s. 279–284.
- Stenogramy sejmowe jako dokument życia politycznego w Drugiej Rzeczypospolitej, „Studia Archiwalne” 2006, 2, s. 145–150.
- Federalizm Józefa Piłsudskiego, w: *Świat wokół Rzeczypospolitej. Problematyka zagraniczna w polskiej myśli politycznej w pierwszej połowie XX wieku*, red. W. Paruch, K. Trembicka, Lublin 2007, s. 179–187.
- Działalność polityczna i społeczna ks. Eustachego Sapiehy w Drugiej Rzeczypospolitej w: *Sapiehowie z Krasicyzna i Kodnia*, red. K. Stępnik, Lublin 2007, s. 559–607.
- Polska Partia Robotnicza na łamach „Biuletynu Informacyjnego” 1942–1945, w: *Historia, polityka, społeczeństwo. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Henrykowi Cimkowi*, Rzeszów 2008, s. 156–163.
- Listy Władysława Sikorskiego do Żydowskiego Komitetu dla niesienia pomocy ofiarom rozruchów i rabunków w listopadzie 1918 roku, „Res Historica” 2008, 26, s. 156–159.
- Publicystyka Aleksandra Hauke-Nowaka w latach II wojny światowej, w: *W kręgu idei, polityki i wojska. Studia ofiarowane Profesorowi Januszowi Farysiowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. T. Sikorski, H. Walczak, A. Wątor, Szczecin 2009, s. 193–199.
- Piłsudczykowskie organizacje młodzieżowe na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w latach 1927–1939, w: *Rzeczpospolita Akademicka. Działalność młodzieży studenckiej na KUL-u w II Rzeczypospolitej*, red. M. Ryba, Lublin 2010, s. 111–122 [współautorzy: E. Horoch, M. Kasprzak].
- „Przegra wojnę głupi malarz”. Humor i dowcip okupacyjny 1939–1945, w: *Komunikowanie się Polaków w okresie II wojny światowej*, red. K. Stępnik, M. Rajewski, Lublin 2011, s. 187–195.

- Urzędów w okresie Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939, w: *Dzieje Urzędowa*, red. R. Szczygieł, M. Surdacki, Lublin–Urzędów 2011, s. 315–344.
- Legalna działalność nielegalnej Komunistycznej Partii Polski w latach 1918–1938. Zarys problemu*, w: *Lewica polska. Koncepcje – ludzie – działalność*, t. 2, *Działalność*, red. E. Krasucki, T. Sikorski, A. Wątor, Wrocław 2012, s. 37–44.
- „Miasteczko i sztetl”. Polacy i Żydzi w województwie lubelskim w przededniu II wojny światowej, w: *Zagłada Żydów na polskiej prowincji*, red. A. Sitarek, M. Trębacz, E. Wiatr, Łódź 2012, s. 15–28.
- Włoska agresja na Albanie w kwietniu 1939 r. w świetle prasy polskiej, w: *Polska – Mazowsze. Dzieje polityczno-militarne, gospodarka i kultura. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Januszowi Szczepańskiemu w 65. rocznicę urodzin i 40-lecia pracy naukowej*, red. A. Koseski, R. Turkowski, Pułtusk 2013, s. 131–136.
- Sądeckość w twórczości piosenkarzy i zespołów muzycznych w PRL-u (lata 60. i 70.)*, w: *Sądeckość w historiografii, literaturze i mediach*, red. B. Faron, Kraków 2013, s. 297–307.
- Sachs Henryk Aleksander Grzegorz, w: *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 4, red. P. Jusiak, M. Sioma, J. Ternes, Lublin 2014, s. 229–230.
- Mańkowski Zygmunt Piotr (1926–2012), w: *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. 4, red. P. Jusiak, M. Sioma, J. Ternes, Lublin 2014, s. 152–154 [współautor: J. Wrona].
- Kryptonim „Naukowiec”. Przyczynek do biografii profesora Zygmunta Mańkowskiego, „*Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F, Historia*” 2012 [druk 2014], 67, s. 77–89.
- Władysław Sikorski w obronie Lwowa (listopad 1918 – styczeń 1919), w: *Mity i legendy w polskiej historii wojskowości*, t. 1, red. W. Caban, J. Smoliński, J. Żak, Kielce 2014, s. 287–292.
- Legalna działalność nielegalnej Komunistycznej Partii Polski w Warszawie*, w: *Komuniści w międzywojennej Warszawie*, red. E. Kowalczyk, Warszawa 2014, s. 203–211.
- Gołąb w latach 1918–1944*, w: *Scentia nihil est quam veritatis imago. Studia ofiarowane Profesorowi Ryszardowi Szczygłowi w siedemdziesięciolecie urodzin*, red. A. Sochacka, P. Jusiak, Lublin 2014, s. 213–226.
- Jesień 1939 r. – wyspy wolnej Polski, ostatnie walki pierwsze partyzantki, w: *Kampania polska 1939. Polityka – społeczeństwo – kultura*, t. 2, *Polityka i społeczeństwo. Imponderabilia, pamięć, kultura*, red. M.P. Deszczyński, T. Pawłowski, Warszawa 2014, s. 74–89.
- „Od Turbacza wieje wiatr”. Motywy i przesłanie tekstów piosenki turystycznej w PRL-u, w: *Kultura popularna w Polsce w latach 1944–1989. Między projektem ideologicznym a kontestacją*, red. K. Stańczak-Wiślicz, Warszawa 2015, s. 114–129.

- Komunistyczna Frakcja Poselska (1921–1935)*, w: *Elity komunistyczne w Polsce*, red. M. Szumiło, M. Żukowski, Warszawa 2015, s. 75–83.
- Henryk Raabe w okresie Drugiej Rzeczypospolitej*, w: *Henryk Raabe 1882–1951. Pierwszy rektor Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej*, red. M. Szumiło, J. Wrona, Z. Zaporowski, Lublin 2017, s. 27–43.
- Przedstawicie wsi polskiej w Senacie II kadencji (1928–1930)*, w: *Państwo – Demokracja – Chłopi. Studia z historii społeczno-politycznej Polski (XVII–XX w.)*, red. S.J. Pastuszka, J. Sztejnbis-Zdyb, Warszawa–Kielce–Pułtusk 2017, s. 97–106.
- Pracownicy i studenci Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej internowani i uwięzieni w stanie wojennym*, w: *Między nauką a sztuką. Wokół problemów współczesnej historiografii*, red. E. Solska, P. Witek, M. Woźniak, Lublin 2017, s. 407–416.
- Od gorsetu do mini. Społeczny kontekst mody damskiej w XX wieku*, w: *Ciało, strój biżuteria w kontekście przemian kulturowych pierwszej połowy XX wieku*, t. 2, red. E. Letkiewicz, Lublin 2017, s. 245–258.
- [Lublin]. *W latach międzywojennych 1918–1939*, w: *Lublin. 700 lat dziejów miasta*, red. G. Figiel, R. Szczygieł, W. Śladkowski, Lublin 2017, s. 237–254.
- Józef Piłsudski: początki nowoczesnego myślenia o szkole*, „Akcent. Literatura i Sztuka” 2017, 4, s. 191–196.
- „Z obłoków na ziemię”. *Powstanie, organizacja i funkcjonowanie zespołów rockowych w PRL-u w latach sześćdziesiątych*, w: *W kręgu kultury PRL. Muzyka. Rodzaje i style*, red. K. Bittner, D. Skotarczak, Poznań 2017, s. 235–248.
- Powstanie, organizacja i główne kierunki działalności Miejskiej Rady Narodowej w Łęcznej w latach 1944–1950*, w: *Studia z dziejów Łęcznej*, red. A. Sochacka, Łęczna 2017, s. 483–508.
- Ofiary rozruchów i rabunków we Lwowie 22–24 listopada 1918 roku w świetle ustaleń lwowskiej Dyrekcji Policji*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2018, 1, s. 465–471.
- Od katedr historycznych do Instytutu Historii. Powstanie i organizacja studiów historycznych na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w latach 1952–1970*, w: *Studia z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej*, red. W. Bondyra, D. Kupisz, J. Ternes, L. Wierzbicki, Lublin 2018, s. 879–891.
- Lubartów w okresie Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939*, w: *Lubartów w dziejach: od czasów najstarszych do współczesności*, red. R. Szczygieł, Lubartów 2018, s. 339–434.
- Wokół wydarzeń we Lwowie 22–24 listopada 1918 roku*, „Pamięć i Sprawiedliwość” 2019, 1, s. 270–281.
- Sanator chociaż nie-Polak. Piotr Pewny (Petro Pewnyj) 1888–1957*, w: *Piłsudczycy i sanatorzy drugiego planu. Portrety zbiorowe i indywidualne*, red. R. Litwiński, M. Sioma, Lublin 2019, s. 443–463.

- Rock i moda w latach sześćdziesiątych XX wieku*, w: *Ciało, strój, biżuteria w kontekście przemian kulturowych społecznych i politycznych drugiej połowy XX wieku*, red. E. Letkiewicz, Lublin 2021, s. 85–96.
- Józef Piłsudski i parlamentaryzm. W kręgu mitów i faktów*, w: *Józef Piłsudski – idee – tradycje – nawiązania*, red. S. Pilarski, Łódź–Warszawa 2019, s. 41–54.
- Tatarczak Stefan Wacław*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 52, Warszawa–Kraków 2019, s. 601–603.
- Komunistyczna Partia Robotnicza Polski wobec państwa polskiego (grudzień 1918 – czerwiec 1919)*, „*Res Gestae*” 2020, 10, s. 154–164.
- Jak (nie) pisać o wydarzeniach historycznych*, „*Pamięć i Sprawiedliwość*” 2020, 1, s. 555–562.
- Stan badań nad historią Lubelszczyzny 1918–1939*, w: *Dzieje Lubelszczyzny 1918–1939. Aspekty polityczne*, red. M. Kruszyński, R. Litwiński, W. Kozyra, D. Magier, T. Osiński, Lublin–Warszawa 2020, s. 15–24.
- „*My Most Beautifull Homeland*”, *Rock Music Serving the Nation in the PRL (during 1960s)*, w: *Political Music. Communication and Mobilization*, red. A. Szwed-Walczak, T. Bichta, Berlin 2021, s. 83–98.
- Ukraina w polskiej pamięci historycznej w latach 1918–1989*, w: *Dziedzictwo Józefa Piłsudskiego i Symona Petlury. Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość partnerstwa Polski i Ukrainy*, red. W. Bulak, J. Makarow, M. Doroszko, Lublin 2021, s. 79–89.
- Uwagi o relacjach polsko-żydowskich w czasie obrony Lwowa w listopadzie 1918 roku*, w: *Relacje polsko-żydowskie w XX wieku. Badania, kontrowersje, perspektywy*, red. T. Domański, E. Majcher-Ociesa, Warszawa–Kielce 2021, s. 31–439.

Doktorzy wypromowani przez prof. dr. hab. Zbigniewa Zaporowskiego

- Grzegorz Joniec, *Spółeczność żydowska w powiecie tomaszowskim w latach 1918–1939*, 2001.
- Mirosław Szumiło, *Ukraińska Reprezentacja Parlamentarna w Sejmie i Senacie RP (1928–1939)*, 2004.
- Olga Iwaszkiewicz, „*Orka*” 1926–1937”. *Studium z dziejów prasy polskiej na Białorusi Radzieckiej*, 2006.
- Igor Demjaniuk, *Brześć nad Bugiem 1919–1939. Ludność, przestrzeń, życie codzienne*, 2008.
- Szczepan Kalinowski, *Mit Józefa Piłsudskiego na Południowym Podlasiu 1918–1939*, 2008.
- Lech Maliszewski, *Louis Faury (1874–1947). Biografia francuskiego oficera w służbie dla Polski*, 2009.
- Jacek Wysocki, *Ukraińcy na Lubelszczyźnie w okresie PRL 1944–1989*, 2009.

Agnieszka Nowak, *Kobieta w niemieckim obozie koncentracyjnym. Studium przetrwania i niezłomności na przykładzie Ravensbrück*, 2013.

Artur Piekarz, *Walka bez zwycięstwa. Oddział partyzancki Zdzisława Brońskiego „Uskoka” 1944–1947*, 2021.

Waldemar Kozyra

(Maria Curie-Skłodowska University, Poland)

<https://orcid.org/0000-0001-5069-5080>

E-mail: waldemar.kozyra@mail.umcs.pl

PUBLICATION INFO			
			e-ISSN: 2449-8467 ISSN: 2082-6060
			
THE AUTHOR'S Waldemar Kozyra, the Institute of History of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, 4A Maria Curie-Skłodowska Square, Lublin 20-031, Poland			
SOURCE OF FUNDING: Statutory Research of the Institute of History of the Maria Curie-Skłodowska University in Lublin			
SUBMITTED: 2022.01.11	ACCEPTED: 2022.01.14	PUBLISHED ONLINE: 2022.06.30	
WEBSITE OF THE JOURNAL: https://journals.umcs.pl/rh		EDITORIAL COMMITTEE E-mail: reshistorica@umcs.pl	